

לבריאות והצלחת

שמואל בן זכריה וקלרה אידל. מרים בת יהושע ומרתא

פתחיה בן יאיר וחנה. חגית בת שמואל ומרים

וילדיהם דרור הלל ואשר יש'

עודד בן שמואל ומרים. מעין בת אפרים ואורלי

וילדיהם ידידיה רננה שירה אמונה

רועי בן משה ושרה. תמר בת שמואל ומרים

לרפואת חיים שמואל בן סימה

לעילוי נשמת פרל בת רבקה ע"ה

לעילוי נשמת

אלישבע שולביץ ע"ה בת יבלחט"א יעקב אליהו ושרה הורביץ

לעילוי נשמת

הבחור שמואל אלעזר ז"ל בן יבלחט"א נתן ואביבה הורביץ

מריקה ושטיפה ברגלים

כבר נתבאר, שכלי שבשלו בו בשר קדשים, אסור לבשל בו למחר פעם נוספת, עד שיעשו בו מריקה ושטיפה, להפליט את הבשר שנבלע בו מאתמול, ונעשה נותר.

לדעת רבי טרפון – כל זה בשאר ימים, אבל בימות הרגל, אין הכלי נאסר מחמת בליעתו מאתמול, ולכן אפילו אם בישל בו בתחילת הרגל, הולך ומבשל בו כל ימות הרגל בלא מריקה ושטיפה.

- מתחילה אמרו, שרבי טרפון למד דין זה, מהכתוב בעניין קרבן פסח, הנאכל בליל חמישה עשר בניסן, "וּבִשְׁלֶטָה וְאֶכְלָתָּ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֲקִיף בוּ וּפְנִיתָ בְּבֶקֶר וְהִלַּכְתָּ לְאֵהָלֶיךָ", שעל כרחך הבקר האמור כאן אינו הבוקר שאחר האכילה, כי ביום טוב לא יחזרו לבתיהם, ואם כן הכוונה לבוקר של ימות חול המועד, ואף על פי כן הוא נקרא בשם בוקר סתם, שמשמע שהוא הבוקר הראשון, ומכאן שכל בקרי החג נחשבים כאחד, וכמו כן כל ימות החג נחשבים כיום אחד, ומאחר שהם נחשבים כיום אחד, אין הכלים צריכים מריקה ושטיפה, כי אין חיוב מריקה ושטיפה אלא למחרת היום שבשלו בכלים, וכאן גם למחרת הוא נחשב כיום אחד עם אתמול.

ודחו זאת, כי באמת ימות הרגל חלוקים זה מזה, אינם נחשבים כיום אחד, שכן הוא לעניין דין נותר ופיגול, אם נותר בשר הקרבן אחר זמנו הוא נאסר כדין נותר ואם נעשה קרבן במחשבה להיאכל אחר זמנו הוא נעשה פיגול, ואין להכשיר מטעם שכל ימות הרגל נחשבים כיום אחד. וכמו כן אין הטעם הזה מועיל להתיר את הכלים עד סוף הרגל בלא מריקה ושטיפה.

- **ורב נחמן אמר רבה בר אבוה**, שטעמו של רבי טרפון הוא, כי כל יום נעשה גיעול לחבירו, שכן, מתוך שהשלמים מצויים ברגל, אין בלוע שלהם נעשה נותר, שהרי זמן שלמים לשני ימים, וכשמבשל בכלי שלמים ביום הראשון, וחוזר ומבשל בו ביום השני, כשהוא בולע מהשלמים של היום השני, הוא פולט מה שבלע מהשלמים של היום הראשון, נמצא שכל הרגל אינו בא לידי בליעה של נותר, ואינו זקוק למריקה ושטיפה.

ולדעת חכמים – אין חילוק בין ימות הרגל לשאר ימות השנה, ואף בימות הרגל הכלים טעונים מריקה ושטיפה, [אחר זמן האכילה].

אין עושים מריקה ושטיפה

אלא אחר גמר זמן האכילה

נאמר בפרשה, "וְאִם בְּכָלִי נִחַשְׁתָּ בְּשֶׁלָּה וּמָרַק וְשֵׁטָף בְּמַיִם. כָּל זָכָר בְּכֹהֲנִים יֹאכַל אֹתָהּ קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים הִוא", והטעם שסמך הכתוב דין אכילה לדין מריקה ושטיפה, ללמד, שאין עושים מריקה ושטיפה אלא אחר גמר זמן אכילת הבשר המתבשל.

כלומר, כשנתבשלו בכלי, קדשים הנאכלים ליום ולילה, עושים לכלי מריקה ושטיפה למחרת בבקר. כשנתבשלו בכלי, קדשים הנאכלים לשני ימים, עושים לכלי מריקה ושטיפה למחרת בערב.

מריקה ושטיפה

לדעת חכמים – המריקה האמורה בתורה היא ההגעלה בחמין שעל ידה הכלי פולט את האיסור הבלוע בו, והשטיפה האמורה בתורה היא שטיפת הכלי בצונן אחר ההגעלה.

ולדעת רבי – מריקה ושטיפה האמורות בתורה שתיהן בצונן, [והן באות אחר ההגעלה שמגעילים את הכלי בחמין], המריקה היא נתינת צונן בתוך הכלי מבפנים, והשטיפה היא נתינת צונן על הכלי מבחוץ.

השפוד והאסכלא שצולים עליהם צלי של בשר קדשים, מגעילים בחמין.

קדשי קדשים וקדשים

קלים שנתבשלו יחד בכלי

א. אם יש בקדשי הקדשים שבתערובת כדי לתת בה טעם, קדשי הקדשים אינם בטלים בה, וכל התערובת נידונית לחומרא כקדשי קדשים. ולפיכך:

- כל התערובת נאכלת כקדשי קדשים לפניו מן הקלעים [ליום ולילה בלבד].

- כל התערובת נידונית כקדשי קדשים לעניין שהכלי שנתבשלה בו טעון מריקה ושטיפה בסוף זמן אכילת קדשי קדשים כלומר למחרת בבוקר.

- אם היו קדשי הקדשים שבתערובת פסולים, [אף על פי שהקדשים הקלים היו כשרים], כל התערובת נידונית כקדשי קדשים פסולים, ואם נגע בשר כשר בבשר מהתערובת, נהיה פסול כמותו, [שנאמר, "כֹּל אֲשֶׁר יִגַע בְּבִשְׂרָה יִקְדָּשׁ", כפי שיתבאר בעזה"י להלן].

ב. אם אין בקדשי הקדשים שבתערובת כדי לתת בה טעם, קדשי הקדשים בטלים בה, וכל התערובת נידונית כקדשים קלים שבה. ולפיכך:

- כל התערובת נאכלת כקדשים קלים בכל העיר [ויש שנאכלים גם לשני ימים].

- כל התערובת נידונית כקדשים קלים ולפיכך לדעת חכמים הכלי שנתבשלה בו טעון מריקה ושטיפה בסוף זמן אכילת קדשים קלים וכשהם שלמים הזמן הוא למחרת בערב. ולדעת רבי שמעון הכלים אינם טעונים כלל מריקה ושטיפה.

- אם היו קדשי הקדשים שבתערובת פסולים, והקדשים הקלים היו כשרים, כל התערובת נידונית כקדשים הקלים הכשרים, ואם נגע בשר כשר בבשר מהתערובת, לא נפסל [אבל התקדש להיות כקדשים קלים].

וכדין האמור לעניין קדשי קדשים שנתבשלו עם קדשים קלים, שאם החמור נותן טעם בתערובת, היא נידונית כחמור, ואם לאו, היא נידונית כקל.

כך הדין, כשנתבשלו חולין גמורים עם קדשים, שאם הקדשים נותנים טעם בתערובת, היא נידונית כקדשים, ואם לאו, היא נידונית כחולין.

רקיק שנגע ברקיק וחתיכה בחתיכה

נאמר בתורה, "כֹּל אֲשֶׁר יִגַע בְּבִשְׂרָה יִקְדָּשׁ", ללמד, שחתיכה של היתר הנוגעת בחתיכה של איסור, בולעת מן האיסור, ונאסרת כמותו.

ונלמדו כמה דינים מהכתוב הזה:

"יִגַע" – מלמד, שרק המקום הנוגע באיסור [ובולע] נאסר, אבל שאר החתיכה מותרת.

"בְּבִשְׂרָה" – (א) מלמד, שרק כשהיתר בלע מן האיסור, הוא נאסר, אבל אם לא בלע מהאיסור, לא נאסר. (ב) מלמד, שרק הנוגע בבשר נאסר, אבל הנוגע בגידים או בעצמות או בקרניים או בטלפים של האיסור אינו נאסר.

"יִקְדָּשׁ" – מלמד שהבולע נעשה כדין מה שבלע ממנו, אם הוא פסול, הנוגע בו נפסל כמותו, ואם הוא כשר וקדוש, הנוגע נעשה קדוש כמותו, ואם גם הנוגע קדוש, מעתה יש בו שתי קדושות, ולכן יאכל כחמור שביניהן.

האיסור באכילת קדש פסול

ובחתיכת קדש כשר שנגעה בו

אסור לאכול בשר קדשים פסולים, שנאמר, "לא יאכלו בשר קדש הים", ללמד, שכל קדש פסול הוא בלא יאכל, [כמבואר במסכת פסחים].

אבל קדשים כשרים, מצווה לאכול, שנאמר "וְאָכְלוּ אֹתָם".

וכבר נתבאר, שכשנגעה חתיכה כשרה של קדשים בחתיכה פסולה, החתיכה הכשרה נאסרת כפסולה.

ואף על פי שהחתיכה הזו מעורבת מכשר ומפסול, וכלל בידינו, שבכל התורה מצוות עשה דוחה איסור לא תעשה, ואם כן היה מקום להתיר את אכילת החתיכה הזו, כי מאחר שמעורב בה קדש כשר, תבוא מצוות עשה "וְאָכְלוּ אֹתָם", ותדחה את איסור לא תעשה, "לא יאכלו בשר קדש הים", שמחמת הקדש הפסול, מכל מקום אין הדבר כן.

לדעת רבא – הסיבה לכך שמצוות עשה "וְאָכְלוּ אֹתָם", אינה דוחה את האיסור "לא יאכלו בשר קדש הים", כי באיסורי לא תעשה שבמקדש, לא נאמר הכלל, שמצוות עשה דוחה אותם, [=אין עשה דוחה את לא תעשה שבמקדש]. [ומהטעם הזה, אף שנאמר בקרבן פסח, "וְאָכְלוּ אֶת הַבֶּשֶׂר בְּלִילָה הַזֶּה", ובכלל זה המח שבתוך העצמות,

מאחר שנאמר, "וְעֵצָם לֹא תִשְׁבְּרוּ בּוֹ", ואי אפשר לאכול את המח בלא לשבור את העצם, אין אוכלים את המח שבעצם, ומצוות "וְאָכְלוּ אֶת הַבָּשָׂר", אינה דוחה את האיסור "וְעֵצָם לֹא תִשְׁבְּרוּ בּוֹ".

ולדעת רב אשי – הסיבה לכך שמצוות עשה "וְאָכְלוּ אֹתָם", אינה דוחה את האיסור "לֹא יֹאכַל כִּי קֹדֶשׁ הֵם", כי מלבד איסור לא תעשה שיש באכילת הקדשים הפסולים, יש באכילה הזו גם איסור עשה, שנאמר "יִקְדָּשׁ", כלומר הבשר יהיה קדוש מאכילה, ומאחר שיש באכילה הזו גם איסור עשה וגם איסור לא תעשה, אין מצוות עשה מתירה את האכילה, כי אין עשה דוחה לא תעשה ועשה.

"זאת התורה לעלה למנחה ולחטאת

ולאשם ולמלואים ולזבח השלמים"

הוקשו כל הקרבנות הללו זה לזה, ללמד, שהדינים הבאים האמורים בכל אחד מהם, אמורים בכלם.

מה למדים מהעולה.

א. שחיטת הקרבנות בסכין כלי שרת.

כשהעלה אברהם אבינו את יצחק בנו, עמד להקריבו לעולה, שכן כשהקריב את האיל תחתיו הקריבו לעולה, שנאמר, "וַיַּעֲלֵהוּ לְעֹלָה תַּחַת בְּנוֹ" וכשעמד לשחוט את יצחק בא לשוחטו בסכין שנאמר "וַיִּקַּח אֶת הַמַּאֲכָלֶת [=סכין] לְשַׁחֵט אֶת בְּנוֹ", ומכאן שעולה נשחטת בסכין, [ולא צור או בקנה].

ומתוך שהוקשו שאר קרבנות לעולה, למדנו, שאף שאר קרבנות נשחטים בסכין.

ב. קבלת דם הקדשים בכלי.

בעניין הקרבנות שהקריבו בני ישראל בהר סיני נאמר "וַיִּשְׁלַח אֶת נְעָרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ עֹלֹת וַיִּזְבְּחוּ זְבָחִים שְׁלָמִים לַיהוָה פְּרִים. וַיִּקַּח מֹשֶׁה חֲצִי הַדָּם וַיִּשָּׂם בְּאֵגָלֹת וְחֲצִי הַדָּם זָרַק עַל הַמִּזְבֵּחַ", ומכאן שדם העולה מתקבל בכלי.

ומתוך שהוקשו שאר קרבנות לעולה, למדנו, שאף דם שאר קרבנות מתקבל בכלי.

אמנם, דין זה ניתן ללומדו גם מתוך שהוקשו שאר קרבנות לשלמים, שכן גם לעניין השלמים שהקריבו בהר סיני נאמר, שקבלת דם היתה בכלי.

מה למדים מהמנחה.

ג. אכילת קדשי קדשים לזכרי כהונה בלבד.

- בעניין המנחות נאמר "כֹּל זָכָר בְּבְנֵי אֶהְרֹן יֹאכְלֶנָה חֶק עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם מֵאִשִּׁי ה' כֹּל אֲשֶׁר יַגַּע בָּהֶם יִקְדָּשׁ", ומכאן שאינה נאכלת אלא לזכרי כהונה בלבד.

ומתוך שהוקשו שאר קרבנות שבפסוק הזה למנחה למדנו שאף הם אינם נאכלים אלא לזכרי כהונה בלבד.

והיקש זה אינו נצרך לעניין עולה, כי עולה כולה כליל, ואינה נאכלת כלל.

וכמו כן היקש זה אינו נצרך לעניין חטאת ואשם כי בהם כבר מפורש שנאכלים לזכרי כהונה, [בחטאת נאמר, "כֹּל זָכָר בְּפִתְהֵימָם יֹאכַל אֹתָהּ קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים הוּא", ובאשם נאמר, "כֹּל זָכָר בְּפִתְהֵימָם יֹאכְלוּ בְּמָקוֹם קְדוֹשׁ יֹאכַל קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים הוּא"].

אבל ההיקש הזה נצרך לעניין שלמי ציבור, שמהיקש זה יש ללמוד שנאכלים לזכרי כהונה.

- אכן זו דעת תנא אחד, אולם יש תנא אחר החולק על כך, ואומר שדין זה ששלמי ציבור נאכלים לזכרי כהונה, למד מכתוב אחר, והוא מה שנאמר בפרשת קרח, "זֶה יִהְיֶה לָךְ מִקֹּדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים מִן הָאֵשׁ כֹּל קֹרְבָנָם לְכָל מִנְחָתָם וְלְכָל חֲטָאתָם וְלְכָל אֲשָׁמָם אֲשֶׁר יִשְׁבִּיבוּ לִי קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים לָךְ הוּא וְלִבְנֵיֶיךָ. בְּקֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים תֹּאכְלֶנּוּ כֹּל זָכָר יֹאכַל אֹתוֹ קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָךְ", שבא ללמד על זבחי שלמי ציבור, שנאמר בהם "קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָךְ לִפְתָּךְ", שהם נאכלים לזכרי כהונה.

- ויש עוד תנא, האומר, שדין זה למד בזבחי שלמי ציבור ממה שהוקשו לחטאת בכתוב, "וַעֲשִׂיתֶם שְׁעִיר עִזִּים אֶחָד לְחֲטָאת וּשְׁנַיִם כִּבְשִׂים בְּנֵי שָׁנָה לְזִבְחַ שְׁלָמִים". [תוס'].]

ט. בדף צ"ח יתבאר בעזה"י שלדעת רבי עקיבא למדים מהמנחה דבר נוסף.

© כל הזכויות שמורות י.א.ה.

bekitsur1@gmail.com

מותר להפיץ שלא למטרה מסחרית

[לרכישת בקיצור על מסכת זבחים](#)

[לרכישת ספרי בקיצור באתר אמזון](#)